[19. toukokuuta 2005]

Energiayhteisön

perustamissopimus

Osapuolet:

Euroopan yhteisö

ja

seuraavat sopimuspuolet:

- Albanian tasavalta, Bulgarian tasavalta, Bosnia ja Hertsegovina, Kroatian tasavalta, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia, Montenegron tasavalta, Romania, Serbian tasavalta, Turkin tasavalta[1] (jäljempänä ”liittyvät osapuolet”),

  ja

- Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikainen Kosovon-siviilioperaatio Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 mukaisesti, jotka

vahvistavat Ateenan prosessin sekä vuosina 2002 ja 2003 tehdyt Ateenan yhteisymmärryspöytäkirjat,

toteavat, että Bulgarian tasavalta, Romania, Turkin tasavalta[2] ja Kroatian tasavalta ovat Euroopan unionin jäsenehdokasvaltioita ja että jäsenyyttä on hakenut myös entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia,

toteavat, että Kööpenhaminassa joulukuussa 2002 kokoontunut Eurooppa-neuvosto vahvisti Albanian tasavallan, Bosnia ja Hertsegovinan sekä Serbia ja Montenegron lähentyvän Euroopan unionia sen mahdollisina jäsenehdokasvaltioina ja tähdensi aikovansa tukea vakaasti näitä lähentymispyrkimyksiä,

palauttavat mieliin, että Thessalonikissa kesäkuussa 2003 kokoontunut Eurooppa-neuvosto hyväksyi ”Länsi-Balkania koskevan Thessalonikin toimintasuunnitelman: kohti yhdentyvää Eurooppaa”, jonka tavoitteena on lujittaa edelleen Euroopan unionin ja Länsi-Balkanin erityissuhteita ja jossa Euroopan unioni kannustaa kyseisen alueen maita tekemään oikeudellisesti sitovan sopimuksen Kaakkois-Euroopan energiamarkkinoista,

palauttavat mieliin Euro–Välimeri-kumppanuusprosessin ja Euroopan naapuruuspolitiikan,

palauttavat mieliin, mikä myötävaikutus on ollut Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksella, jonka ytimenä on tarve vahvistaa Kaakkois-Euroopan valtioiden ja kansakuntien yhteistyötä ja edistää rauhan, vakauden ja talouskehityksen edellytyksiä,

---

[1] [”Turkin tasavalta” poistetaan, jos Turkin tasavalta ei allekirjoita sopimusta.]

[2] [”Turkin tasavalta” poistetaan, jos Turkin tasavalta ei allekirjoita sopimusta.]

ovat päättäneet perustaa osapuolten kesken yhdentyneet maakaasu- ja sähkömarkkinat, jotka perustuvat yhteiseen etuun ja yhteisvastuullisuuteen,

katsovat, että nämä yhdentyneet markkinat voivat myöhemmin käsittää muita energiatuotteita ja energian kantajia, joita voivat olla esimerkiksi nesteytetty maakaasu, bensiini ja vety, tai muita keskeisiä verkkoinfrastruktuureja,

ovat vakaasti päättäneet perustaa vakaan sääntely- ja markkinajärjestelmän, joka kykenee houkuttelemaan investointeja kaasuverkkoihin, sähköntuotantoon ja siirtoverkkoihin, jotta kaikilla osapuolilla on mahdollisuus saada vakaita ja jatkuvia kaasu- ja sähkötoimituksia, mikä vaikuttaa olennaisesti talouden kehitykseen ja yhteiskunnan vakauteen,

ovat vakaasti päättäneet luoda kaasu- ja sähkökauppaa varten yhtenäisen sääntelyalueen, jota kyseisten tuotemarkkinoiden maantieteellinen laajuus edellyttää,

tunnustavat, että Itävallan tasavallan, Kreikan tasavallan, Unkarin tasavallan, Italian tasavallan ja Slovenian tasavallan alueet ovat luonnollisella tavalla yhdentyneet sopimuspuolten kaasu- ja sähkömarkkinoihin tai näiden markkinoiden toiminta vaikuttaa niihin suoranaisesti,

ovat vakaasti päättäneet edistää korkeatasoista kaasun ja sähkön toimitusta kaikille kansalaisille julkisen palvelun velvoitteiden pohjalta ja saavuttaa taloudellista ja sosiaalista edistystä, korkea työllisyystaso sekä tasapainoinen ja kestävä kehitys luomalla kaasua ja sähköä varten alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja,

haluavat lisätä toimitusvarmuutta yhtenäisellä sääntelyalueella perustamalla vakaan sääntelyjärjestelmän, jota tarvitaan alueella, jolla voidaan kehittää yhteyksiä Kaspian, Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän kaasuvaroihin ja hyödyntää omia maakaasu-, hiili- ja vesivoimavaroja,

ovat sitoutuneet parantamaan ympäristötilannetta kaasun ja sähkön osalta, niihin liittyvää energiatehokkuutta sekä uusiutuvia energialähteitä,

ovat vakaasti päättäneet kehittää kaasu- ja sähkömarkkinoilla käytävää kilpailua nykyistä laaja-alaisemmin sekä hyödyntää mittakaavaetuja,

katsovat, että näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on otettava käyttöön laaja-alainen, yhdennetty markkinoiden sääntelyrakenne, jota tuetaan vahvoilla toimielimillä ja tehokkaalla valvonnalla ja johon yksityinen sektori osallistuu asianmukaisesti,

katsovat, että kaasu- ja sähkökauppaa olisi helpotettava ottamalla käyttöön erityissäännöt, jotta voidaan vähentää valtiollisiin kaasu- ja sähköjärjestelmiin kohdistuvaa rasitusta ja edistää paikallisten kaasu- ja sähköpulien korjaamista; tällaisia sääntöjä tarvitaan luomaan yhtenäinen sääntelyalue, joka kattaa maantieteellisesti kyseiset tuotemarkkinat,

ovat päättäneet perustaa energiayhteisön.

I OSASTO - PERIAATTEET

1 artikla

1. Tällä sopimuksella osapuolet perustavat keskenään energiayhteisön.

2. Euroopan yhteisön jäsenvaltioista voi tulla energiayhteisön osanottajia tämän sopimuksen 95 artiklan mukaisesti.

2 artikla

1. Energiayhteisön tehtävänä on järjestää osapuolten väliset suhteet ja luoda oikeudellinen ja taloudellinen kehys 2 kohdassa määritellyn verkkoenergian osalta, millä pyritään seuraaviin tavoitteisiin:

a) luomaan vakaa sääntely- ja markkinajärjestelmä, joka kykenee houkuttelemaan investointeja kaasuverkkoihin, sähköntuotantoon sekä siirto- ja jakeluverkkoihin, jotta kaikilla osapuolilla on mahdollisuus vakaaseen ja jatkuvaan energiansaantiin, joka vaikuttaa olennaisesti talouden kehitykseen ja yhteiskunnan vakauteen,

b) luomaan verkkoenergiakauppaa varten yhtenäinen sääntelyalue, jota kyseisten tuotemarkkinoiden maantieteellinen laajuus edellyttää,

c) lisäämään toimitusvarmuutta yhtenäisellä sääntelyalueella luomalla vakaa investointiympäristö, jossa voidaan kehittää yhteyksiä Kaspian, Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän kaasuvaroihin ja hyödyntää omia energialähteitä, kuten maakaasua, hiiltä ja vesivoimaa,

d) parantamaan ympäristötilannetta verkkoenergian osalta sekä siihen liittyvää energiatehokkuutta, edistämään uusiutuvan energian käyttöä ja asettamaan yhtenäisellä sääntelyalueella käytävän energiakaupan ehdot,

e) kehittämään verkkoenergiamarkkinoilla käytävää kilpailua maantieteellisesti laajemmalla alueella ja hyödyntämään mittakaavaetuja.

2. ”Verkkoenergia” käsittää sähkö- ja kaasualat, jotka kuuluvat Euroopan yhteisön direktiivien 2003/54/EY ja 2003/55/EY[3] soveltamisalaan.

[3] Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 26 päivänä kesäkuuta 2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/54/EY, Euroopan unionin virallinen lehti L 176, 15.7.2003, s. 37–56, ja maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 26 päivänä kesäkuuta 2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/55/EY, Euroopan unionin virallinen lehti L 176, 15.7.2003, s. 57–78.

3 artikla

Sovellettaessa 2 artiklaa energiayhteisölle kuuluvat seuraavat toimet:

a) Sopimuspuolet panevat täytäntöön jäljempänä olevan II osaston mukaisesti energiaa, ympäristöä, kilpailua ja uusiutuvia energialähteitä koskevan yhteisön säännöstön, joka on mukautettu II osaston mukaisesti sekä energiayhteisön toimielinjärjestelmään että kunkin sopimuspuolen erityistilanteeseen (jäljempänä ”yhteisön säännöstön laajennus”).

b) Perustetaan erityinen sääntelyjärjestelmä, joka mahdollistaa verkkoenergiamarkkinoiden tehokkaan toiminnan sopimuspuolten alueilla ja osittain Euroopan yhteisön alueella ja johon kuuluu myös yhtenäisen mekanismin luominen verkkoenergian rajatylittävää siirtoa ja/tai kuljetusta varten sekä yksipuolisten suojatoimenpiteiden valvonta (jäljempänä ”verkkoenergiamarkkinoiden toimintamekanismi”) III osaston mukaisesti.

c) Osapuolia varten luodaan IV osaston mukaisesti verkkoenergiamarkkinat, joilla ei ole sisäisiä rajoja; siihen kuuluu keskinäisen avun koordinointi, kun on kyse energiaverkkojen vakavista häiriöistä tai ulkoisista häiriöistä, ja siihen voi kuulua energia-alan yhteisen ulkomaankauppapolitiikan toteuttaminen (jäljempänä ”energian yhtenäismarkkinoiden luominen”).

4 artikla

Euroopan yhteisöjen komissio (jäljempänä ”Euroopan komissio”) toimii 3 artiklassa kuvattujen kolmen toimen koordinaattorina.

5 artikla

Energiayhteisö noudattaa II osastossa kuvattua yhteisön säännöstöä, joka on mukautettu sekä tämän sopimuksen toimielinjärjestelmään että kunkin sopimuspuolen erityistilanteeseen investointiturvallisuuden korkean tason ja optimaalisten investointien varmistamiseksi.

6 artikla

Osapuolet toteuttavat kaikki yleis- ja erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi. Osapuolet helpottavat energiayhteisön tehtävien suorittamista. Osapuolet pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka voivat vaarantaa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen.

7 artikla

Kielletään kaikenlainen syrjintä tämän sopimuksen soveltamisalalla.

8 artikla

Tämä sopimus ei vaikuta mitenkään osapuolen oikeuksiin määritellä energiavarojensa käyttöehdot, sen eri energialähteiden välillä tekemään valintaan eikä sen energiahuollon yleiseen rakenteeseen.

II OSASTO – YHTEISÖN SÄÄNNÖSTÖN LAAJENNUS

I LUKU – MAANTIETEELLINEN SOVELTAMISALA

9 artikla

Tämän osaston määräyksiä ja sen mukaan toteutettuja toimenpiteitä sovelletaan liittyvien osapuolten alueisiin ja Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation lainkäyttövaltaan kuuluvaan alueeseen.

II LUKU – ENERGIAA KOSKEVA SÄÄNNÖSTÖ

10 artikla

Kukin sopimuspuoli panee energiaa koskevan yhteisön säännöstön täytäntöön kyseisten toimenpiteiden täytäntöönpanoaikataulun mukaisesti, joka esitetään liitteessä I.

11 artikla

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan ”energiaa koskevalla yhteisön säännöstöllä” i) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 26 päivänä kesäkuuta 2003 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2003/54/EY, ii) maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 26 päivänä kesäkuuta 2003 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2003/55/EY ja iii) verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävässä sähkön kaupassa 26 päivänä kesäkuuta 2003 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1228/2003[4].

[4] Euroopan unionin virallinen lehti L 176, 15.7.2003, s. 1–10.

III LUKU – YMPÄRISTÖÄ KOSKEVA SÄÄNNÖSTÖ

12 artikla

Kukin sopimuspuoli panee ympäristöä koskevan yhteisön säännöstön täytäntöön kyseisten toimenpiteiden täytäntöönpanoaikataulun mukaisesti, joka esitetään liitteessä II.

13 artikla

Osapuolet tunnustavat Kioton pöytäkirjan merkityksen. Kukin sopimuspuoli pyrkii liittymään kyseiseen pöytäkirjaan.

14 artikla

Osapuolet tunnustavat ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi 24 päivänä syyskuuta 1996 annetussa neuvoston direktiivissä 96/61/EY vahvistettujen sääntöjen merkityksen. Kukin sopimuspuoli pyrkii panemaan kyseisen direktiivin täytäntöön.

15 artikla

Tämän sopimuksen tultuva voimaan uusien voimaloiden rakentamisessa ja toiminnassa on noudatettava ympäristöä koskevaa yhteisön säännöstöä.

16 artikla

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan ”ympäristöä koskevalla yhteisön säännöstöllä” i) tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27 päivänä kesäkuuta 1985 annettua neuvoston direktiiviä 85/337/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 3 päivänä maaliskuuta 1997 annetulla neuvoston direktiivillä 97/11/EY ja 26 päivänä toukokuuta 2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/35/EY, ii) tiettyjen nestemäisten polttoaineiden rikkipitoisuuden vähentämisestä ja direktiivin 93/12/ETY muuttamisesta 26 päivänä huhtikuuta 1999 annettua neuvoston direktiiviä 1999/32/EY, iii) tiettyjen suurista polttolaitoksista ilmaan joutuvien epäpuhtauspäästöjen rajoittamisesta 23 päivänä lokakuuta 2001 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2001/80/EY ja iv) luonnonvaraisten lintujen suojelusta 2 päivänä huhtikuuta 1979 annetun neuvoston direktiivin 79/409/ETY 4 artiklan 2 kohtaa.

17 artikla

Tämän luvun määräyksiä ja sen mukaan toteutettuja toimenpiteitä sovelletaan ainoastaan verkkoenergiaan.

IV LUKU – KILPAILUA KOSKEVA SÄÄNNÖSTÖ

18 artikla

1. Seuraavat ovat tämän sopimuksen moitteettoman toiminnan kannalta soveltumattomia, jos ne ovat omiaan vaikuttamaan sopimuspuolten väliseen verkkoenergiakauppaan:

a) sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy,

b) yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö sopimuspuolten koko markkinoilla tai niiden merkittävällä osalla,

c) julkinen tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla joitakin yrityksiä tai joitakin energiavaroja.

2. Tämän artiklan vastaisia käytäntöjä arvioidaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 81, 82 ja 87 artiklan sääntöjen soveltamisesta johtuvien arviointiperusteiden mukaisesti (kyseiset artiklat on oheistettu liitteeseen III).

19 artikla

Kukin sopimuspuoli varmistaa julkisten yritysten ja sellaisten yritysten osalta, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 86 artiklan 1 ja 2 kohdan periaatteita (kyseiset kohdat on oheistettu liitteeseen III) noudatetaan kuudennesta tämän sopimuksen voimaantulopäivää seuraavasta kuukaudesta alkaen.

V LUKU – UUSIUTUVIA ENERGIALÄHTEITÄ KOSKEVA SÄÄNNÖSTÖ

20 artikla

Kukin sopimuspuoli toimittaa Euroopan komissiolle vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta suunnitelman, jonka tavoitteena on panna täytäntöön sähköntuotannon edistämisestä uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla 27 päivänä syyskuuta 2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/77/EY ja liikenteen biopolttoaineiden ja muiden uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä 8 päivänä toukokuuta 2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/30/EY. Euroopan komissio esittää kunkin sopimuspuolen suunnitelman ministerineuvoston hyväksyttäväksi.

VI LUKU – EUROOPAN YHTEISÖN YLEISESTI SOVELLETTAVIEN TEKNISTEN STANDARDIEN NOUDATTAMINEN

21 artikla

Sihteeristö laati vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä Euroopan yhteisön yleisesti sovellettavia teknisiä standardeja koskevan luettelon, joka toimitetaan ministerineuvoston hyväksyttäväksi.

22 artikla

Sopimuspuolet hyväksyvät vuoden kuluessa kyseisen luettelon hyväksymisestä kehittämissuunnitelmat, joiden tavoitteena on saattaa sopimuspuolten verkkoenergia-alat näiden Euroopan yhteisön yleisesti sovellettavien standardien mukaisiksi.

23 artikla

”Euroopan yhteisön yleisesti sovellettavilla standardeilla” tarkoitetaan teknisiä järjestelmiä koskevia standardeja, joita sovelletaan Euroopan yhteisössä ja joita verkkojärjestelmien turvallinen ja tehokas toiminta edellyttävät, mukaan luettuina siirtoon, rajatylittäviin yhteyksiin ja modulointiin liittyvät näkökohdat ja teknisiä järjestelmiä koskevat yleiset turvallisuusstandardit, jotka on tarvittaessa annettu Euroopan standardointikomitean (CEN), Euroopan sähkötekniikan standardointikomitean (CENELEC) ja vastaavien standardointielinten välityksellä tai jotka on antanut Sähkönsiirron koordinointiliitto (UCTE) ja *European Association for the Streamlining of Energy Exchanges* (Easeegas) yhteisten sääntöjen ja liiketoimintatapojen vahvistamiseksi.

VII LUKU – SÄÄNNÖSTÖN MUKAUTTAMINEN JA KEHITYS

24 artikla

Energiayhteisö toteuttaa tämän osaston täytäntöön panemiseksi toimenpiteitä, joilla mukautetaan tässä osastossa kuvattua yhteisön säännöstöä, ottaen huomioon sekä tämän sopimuksen toimielinjärjestelmän että kunkin sopimuspuolen erityistilanteen.

25 artikla

Energiayhteisö voi Euroopan yhteisön oikeuden kehityksen mukaisesti toteuttaa toimenpiteitä, joilla tässä osastossa kuvattuun yhteisön säännöstöön tehdyt muutokset pannaan täytäntöön.

III OSASTO – VERKKOENERGIAMARKKINOIDEN TOIMINTAMEKANISMI

I LUKU – MAANTIETEELLINEN SOVELTAMISALA

26 artikla

Tämän osaston määräyksiä ja sen mukaan toteutettuja toimenpiteitä sovelletaan liittyvien osapuolten alueisiin, Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation lainkäyttövaltaan kuuluvaan alueeseen ja 27 artiklassa tarkoitettuihin Euroopan yhteisön alueisiin.

27 artikla

Tämän osaston määräyksiä ja sen mukaan toteutettuja toimenpiteitä sovelletaan Euroopan yhteisössä Itävallan tasavallan, Kreikan tasavallan, Unkarin tasavallan, Italian tasavallan ja Slovenian tasavallan alueisiin. Kun liittyvästä osapuolesta on tullut Euroopan unionin jäsen, tämän osaston määräyksiä ja sen mukaan toteutettuja toimenpiteitä sovelletaan ilman muita muodollisuuksia myös kyseisen uuden jäsenvaltion alueeseen.

II LUKU – VERKKOENERGIAN PITKÄN MATKAN KULJETUKSIA KOSKEVA MEKANISMI

28 artikla

Energiayhteisö toteuttaa lisätoimenpiteitä, joilla perustetaan yhtenäinen mekanismi verkkoenergian rajatylittävää siirtoa ja/tai kuljetusta varten.

III LUKU – TOIMITUSVARMUUS

29 artikla

Osapuolet antavat vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä toimitusvarmuutta koskevat lausumat, joissa käsitellään erityisesti energianhankinnan monipuolisuutta, teknistä turvallisuutta ja tuontipolttoaineiden maantieteellistä alkuperää. Lausumat annetaan sihteeristölle tiedoksi, ja ne ovat kaikkien tämän sopimuksen

osapuolten saatavilla. Ne päivitetään joka toinen vuosi. Sihteeristö antaa lausumiin liittyvää ohjausta ja apua.

30 artikla

Edellä oleva 29 artikla ei edellytä energiapolitiikan tai hankintakäytäntöjen muuttamista.

IV LUKU – ENERGIAN TOIMITTAMINEN KANSALAISILLE

31 artikla

Energiayhteisö edistää korkeatasoista verkkoenergian toimitusta kaikille kansalaisilleen niiden julkisen palvelun velvoitteiden rajoissa, jotka sisältyvät asianomaiseen energiaa koskevaan yhteisön säännöstöön.

32 artikla

Tätä varten energiayhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä:

a) yleisten sähkötoimitusten mahdollistamiseksi;

b) tehokkaan kysynnänhallintapolitiikan edistämiseksi;

c) terveen kilpailun varmistamiseksi.

33 artikla

Energiayhteisö voi myös antaa suosituksia tukeakseen osapuolten verkkoenergia-alojen tehokasta uudistusta, muun muassa maksavien energia-asiakkaiden osuuden lisäämistä, ja edistääkseen kuluttajien kannalta kohtuullisia verkkoenergian hintoja.

V LUKU – YHDENMUKAISTAMINEN

34 artikla

Energiayhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä, jotka koskevat verkkoenergiamarkkinoiden toimintaa koskevien markkinamallien yhdenmukaisuutta ja toimilupien vastavuoroista tunnustamista, sekä toimenpiteitä, joilla edistetään verkkoenergiayritysten vapaata sijoittautumista.

VI LUKU – UUSIUTUVAT ENERGIALÄHTEET JA ENERGIATEHOKKUUS

35 artikla

Energiayhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä kehityksen edistämiseksi uusiutuvien energialähteiden ja energiatehokkuuden aloilla ottaen huomioon näiden edut, jotka liittyvät toimitusvarmuuteen, ympäristönsuojeluun, sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja aluekehitykseen.

VII LUKU – SUOJATOIMENPITEET

36 artikla

Jos liittyvän osapuolen alueen, Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation lainkäyttövaltaan kuuluvan alueen tai 27 artiklassa tarkoitetun Euroopan yhteisön alueen verkkoenergiamarkkinoilla ilmenee äkillinen kriisi, jossa ihmisten tai verkkoenergialaitteiden tai -laitosten turvallisuus tai verkon toiminta vaarantuu mainitulla alueella, kyseinen osapuoli voi tilapäisesti toteuttaa tarpeellisia suojatoimenpiteitä.

37 artikla

Näiden toimenpiteiden on aiheutettava mahdollisimman vähän häiriötä osapuolten verkkoenergiamarkkinoiden toiminnalle, eivätkä ne saa ulottua laajemmalle kuin on ehdottoman välttämätöntä äkillisesti ilmenneiden vaikeuksien poistamiseksi. Ne eivät saa vääristää kilpailua tai vaikuttaa kauppaan haitallisesti yhteisen edun vastaisella tavalla.

38 artikla

Kyseisen osapuolen on viipymättä ilmoitettava näistä suojatoimenpiteistä sihteeristölle, jonka on välittömästi ilmoitettava niistä muille osapuolille.

39 artikla

Energiayhteisö voi päättää, että kyseisen osapuolen toteuttamat suojatoimenpiteet eivät ole tämän luvun määräysten mukaisia, ja vaatia kyseistä osapuolta lopettamaan nämä suojatoimenpiteet tai muuttamaan niitä.

IV OSASTO – ENERGIAN YHTENÄISMARKKINOIDEN LUOMINEN

I LUKU – MAANTIETEELLINEN SOVELTAMISALA

40 artikla

Tämän osaston määräyksiä ja sen mukaan toteutettuja toimenpiteitä sovelletaan alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan yhteisön perustamissopimusta kyseisen sopimuksen määräysten mukaisesti, sekä liittyvien osapuolten alueisiin ja Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation lainkäyttövaltaan kuuluvaan alueeseen.

II LUKU – ENERGIAN SISÄMARKKINAT

41 artikla

1. Verkkoenergian tuontiin ja vientiin kohdistuvat tullit ja määrälliset rajoitukset sekä muut vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet kielletään jäsenvaltioiden väliltä. Tämä koskee myös fiskaalisia tulleja.

2. Edellä oleva 1 kohta ei estä soveltamasta määrällisiä rajoituksia tai muita vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä, jotka ovat perusteltuja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta, ihmisten ja eläinten terveyden ja elämän suojelemiseksi tai kasvien suojelemiseksi taikka teollisen tai kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Nämä rajoitukset tai toimenpiteet eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai osapuolten välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

42 artikla

1. Energiayhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä, joiden tavoitteena on luoda verkkoenergian yhtenäismarkkinat, joilla ei ole sisäisiä rajoja.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei sovelleta veroja, henkilöiden vapaata liikkuvuutta eikä palkattujen työntekijöiden oikeuksia tai etuja koskeviin toimenpiteisiin.

III LUKU – ENERGIA-ALAN ULKOMAANKAUPPAPOLITIIKKA

43 artikla

Energiayhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä, joita tarvitaan sääntelemään verkkoenergian tuontia kolmansista maista ja vientiä kolmansiin maihin, varmistaakseen perusluonteisten ympäristövaatimusten osalta yhtäläisen pääsyn kolmansien maiden markkinoille ja kolmansien maiden markkinoilta tai varmistaakseen energian sisämarkkinoiden turvallisen toiminnan.

IV LUKU – KESKINÄINEN APU TOIMITUSTEN KESKEYTYESSÄ

44 artikla

Jos verkkoenergian toimittaminen keskeytyy ja keskeytys vaikuttaa osapuoleen ja koskee myös toista osapuolta tai kolmatta maata, osapuolet pyrkivät löytämään nopean ratkaisun tämän luvun määräysten mukaisesti.

45 artikla

Ministerineuvosto kokoontuu sen osapuolen pyynnöstä, johon keskeytys suoranaisesti vaikuttaa. Ministerineuvosto voi toteuttaa keskeytyksen edellyttämät toimenpiteet.

46 artikla

Ministerineuvosto antaa yhden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä tämän luvun mukaisen keskinäistä apua koskevan velvollisuuden suorittamisesta menettelyasiakirjan, johon voi sisältyä toimivallan siirtäminen pysyvälle korkean tason ryhmälle väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamista varten.

V OSASTO – ENERGIAYHTEISÖN TOIMIELIMET

I LUKU – MINISTERINEUVOSTO

47 artikla

Ministerineuvosto varmistaa tässä sopimuksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Se:

a) antaa yleiset poliittiset suuntaviivat;

b) toteuttaa toimenpiteitä;

c) antaa menettelyasiakirjoja, joihin voi sisältyä tarkoilla ehdoilla erityistehtävien, toimivallan ja velvollisuuksien siirtäminen pysyvälle korkean tason ryhmälle, sääntelyneuvostolle tai sihteeristölle energiayhteisön politiikan toteuttamista varten.

48 artikla

Ministerineuvosto muodostuu edustajista, joita on yksi kustakin sopimuspuolesta ja kaksi Euroopan yhteisöstä. Ministerineuvoston kokouksiin voi osallistua kunkin osanottajan yksi edustaja, jolla ei ole äänioikeutta.

49 artikla

Ministerineuvosto vahvistaa työjärjestyksensä menettelyasiakirjalla.

50 artikla

Kukin sopimuspuoli toimii vuorotellen kuuden kuukauden ajan puheenjohtajana ministerineuvoston menettelyasiakirjassa päätetyssä järjestyksessä. Puheenjohtaja kutsuu ministerineuvoston koolle määräämäänsä paikkaan. Ministerineuvosto kokoontuu vähintään joka kuudes kuukausi. Kokoukset valmistelee sihteeristö.

51 artikla

Puheenjohtajana toimiva sopimuspuoli toimii ministerineuvoston puheenjohtajana ja sitä avustavat varapuheenjohtajina yksi Euroopan yhteisön edustaja ja yksi sen sopimuspuolen edustaja, joka toimii seuraavaksi puheenjohtajana. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat laativat alustavan esityslistan.

52 artikla

Ministerineuvosto antaa vuosittain Euroopan parlamentille ja liittyvien osapuolten parlamenteille kertomuksen energiayhteisön toimista.

II LUKU – PYSYVÄ KORKEAN TASON RYHMÄ

53 artikla

Pysyvä korkean tason ryhmä:

a) valmistelee ministerineuvoston työn;

b) hyväksyy kansainvälisten rahoittajaorganisaatioiden, kansainvälisten rahoituslaitosten ja kahdenvälisten rahoittajien esittämät teknistä apua koskevat pyynnöt;

c) tiedottaa ministerineuvostolle edistymisestä tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa;

d) toteuttaa toimenpiteitä, jos ministerineuvosto on antanut siihen valtuudet;

e) antaa menettelyasiakirjoja, joihin ei liity tehtävien, toimivallan tai velvollisuuksien siirtämistä energiayhteisön muille toimielimille;

f) neuvottelee II osastossa kuvatun yhteisön säännöstön kehityksestä Euroopan komission säännöllisesti antamien kertomusten pohjalta.

54 artikla

Pysyvä korkean tason ryhmä muodostuu edustajista, joita on yksi kustakin sopimuspuolesta ja kaksi Euroopan yhteisöstä. Ryhmän kokouksiin voi osallistua kunkin osanottajan yksi edustaja, jolla ei ole äänioikeutta.

55 artikla

Pysyvä korkean tason ryhmä vahvistaa työjärjestyksensä menettelyasiakirjalla.

56 artikla

Puheenjohtaja kutsuu pysyvän korkean tason ryhmän koolle määräämäänsä paikkaan. Kokoukset valmistelee sihteeristö.

57 artikla

Puheenjohtajana toimiva sopimuspuoli toimii myös pysyvän korkean tason ryhmän puheenjohtajana, ja sitä avustavat varapuheenjohtajina yksi Euroopan yhteisön edustaja ja yksi sen sopimuspuolen edustaja, joka toimii seuraavaksi puheenjohtajana. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat laativat alustavan esityslistan.

III LUKU – SÄÄNTELYNEUVOSTO

58 artikla

Sääntelyneuvosto:

a) neuvoo ministerineuvostoa tai pysyvää korkean tason ryhmää lakisääteisten, teknisten ja sääntelyä koskevien sääntöjen yksityiskohdissa;

b) antaa suosituksia rajatylittävissä riita-asioissa, joissa on mukana vähintään kaksi sääntelyviranomaista, kun jokin niistä sitä pyytää;

c) toteuttaa toimenpiteitä, jos ministerineuvosto on antanut siihen valtuudet;

d) antaa menettelyasiakirjoja.

59 artikla

Sääntelyneuvosto muodostuu energiaa koskevan yhteisön säännöstön asianomaisten osien mukaisesti energia-alan sääntelyviranomaisten edustajista, joita on yksi sopimuspuolta kohden. Euroopan yhteisöä edustaa Euroopan komissio, jota avustaa yksi sääntelyviranomainen osanottajaa kohden ja yksi Euroopan sähkö- ja kaasualan sääntelyviranomaisten ryhmän (ERGEG) edustaja. Jos sopimuspuolella tai osanottajalla on yksi kaasualan ja yksi sähköalan sääntelyviranomainen, sopimuspuoli tai osanottaja päättää ottaen huomioon kokouksen esityslistan, kumpi sääntelyviranomainen osallistuu sääntelyneuvoston kokoukseen.

60 artikla

Sääntelyneuvosto vahvistaa työjärjestyksensä menettelyasiakirjalla.

61 artikla

Sääntelyneuvosto valitsee puheenjohtajan määräämäkseen kaudeksi. Euroopan komissio toimii varapuheenjohtajana. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja laativat alustavan esityslistan.

62 artikla

Sääntelykomitea kokoontuu Ateenassa.

IV LUKU – FOORUMIT

63 artikla

Energiayhteisöä neuvoo kaksi foorumia, jotka koostuvat kaikkien asianomaisten sidosryhmien, kuten teollisuuden, sääntelyviranomaisten, teollisuuden eturyhmien ja kuluttajien edustajista.

64 artikla

Foorumeiden puheenjohtajana toimii Euroopan yhteisön edustaja.

65 artikla

Foorumeiden päätelmät hyväksytään yhteisymmärryksessä. Ne toimitetaan pysyvälle korkean tason ryhmälle.

66 artikla

Sähköalan foorumi kokoontuu Ateenassa. Kaasualan foorumi kokoontuu Istanbulissa.[5]

V LUKU – SIHTEERISTÖ

67 artikla

Sihteeristö:

a) antaa hallinnollista tukea ministerineuvostolle, pysyvälle korkean tason ryhmälle, sääntelyneuvostolle ja foorumeille;

b) tarkastaa, että osapuolet täyttävät tämän sopimuksen mukaiset velvollisuutensa asianmukaisesti, ja antaa ministerineuvostolle vuosittaisia tilannekatsauksia;

c) tarkastelee rahoittajien toimintaa liittyvien osapuolten alueilla ja Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella, avustaa Euroopan komissiota tämän toiminnan koordinoinnissa ja antaa hallinnollista tukea rahoittajille;

d) suorittaa muita tehtäviä, jotka annetaan sille tämän sopimuksen mukaisesti tai ministerineuvoston menettelyasiakirjalla, lukuun ottamatta valtuuksia toimenpiteiden toteuttamiseen; ja

e) antaa menettelyasiakirjoja.

68 artikla

Sihteeristöön kuuluu johtaja ja energiayhteisön tarvitsema henkilöstö.

69 artikla

Sihteeristön johtaja nimitetään ministerineuvoston menettelyasiakirjalla. Ministerineuvosto vahvistaa menettelyasiakirjalla palvelukseen ottamista, työehtoja ja

[5] [Jos Turkki ei allekirjoita sopimusta, 66 artikla korvataan seuraavasti: ”Sähköalan foorumi kokoontuu Ateenassa. Kaasualan foorumi kokoontuu paikassa, joka määrätään ministerineuvoston menettelyasiakirjalla.”]

sihteeristön henkilöstön maantieteellistä tasapainoa koskevat säännöt. Johtaja valitsee ja nimittää henkilöstön.

70 artikla

Tehtäviään suorittaessaan johtaja ja henkilöstö eivät saa pyytää tai vastaanottaa ohjeita miltään tämän sopimuksen osapuolelta. Heidän on toimittava puolueettomasti ja edistettävä energiayhteisön etuja.

71 artikla

Sihteeristön johtaja tai nimetty sijainen osallistuu ministerineuvoston, pysyvän korkean tason ryhmän, sääntelyneuvoston ja foorumeiden kokouksiin.

72 artikla

Sihteeristön toimipaikka on Wienissä.

LUKU VI – TALOUSARVIO

73 artikla

Kukin osapuoli osallistuu energiayhteisön talousarvion rahoitukseen liitteen IV mukaisesti. Rahoitusosuuksien suuruutta voidaan tarkistaa ministerineuvoston menettelyasiakirjalla joka viides vuosi jonkin osapuolen pyynnöstä.

74 artikla

Ministerineuvosto hyväksyy energiayhteisön talousarvion menettelyasiakirjalla joka toinen vuosi. Talousarvio käsittää energiayhteisön toimintamenot, joita tarvitaan sen toimielinten toimintaan. Kunkin toimielimen menot vahvistetaan eri osassa talousarviota. Ministerineuvosto antaa menettelyasiakirjan, jossa määrätään tarkemmin menettelystä, jota noudatetaan talousarvion toteuttamisessa, tilinpäätöksen esittämisessä ja tilintarkastuksessa sekä valvonnassa.

75 artikla

Sihteeristön johtaja toteuttaa talousarvion 74 artiklan mukaisesti annettua menettelyasiakirjaa noudattaen ja tiedottaa talousarvion toteuttamisesta vuosittain ministerineuvostolle. Ministerineuvosto voi tarvittaessa päättää menettelyasiakirjalla antaa talousarvion moitteettoman toteutuksen todentamisen riippumattomien tilintarkastajien tehtäväksi.

VI LUKU – PÄÄTÖKSENTEKOMENETTELY

I LUKU – YLEISET MÄÄRÄYKSET

76 artikla

Toimenpiteet voivat olla päätöksen tai suosituksen muodossa.

Päätös sitoo oikeudellisesti kaikilta osiltaan niitä, joille se on osoitettu.

Suositus ei ole sitova. Osapuolet pyrkivät parhaansa mukaan noudattamaan suosituksia.

77 artikla

Jollei 80 artiklassa toisin määrätä, kullakin osapuolella on yksi ääni.

78 artikla

Ministerineuvosto, pysyvä korkean tason ryhmä tai sääntelyneuvosto voivat toimia vain, jos kaksi kolmasosaa osapuolista on edustettuina. Läsnä olevien osapuolten pidättymistä äänestyksestä ei lasketa annetuiksi ääniksi.

II LUKU – II OSASTON MUKAISET TOIMENPITEET

79 artikla

Ministerineuvosto, pysyvä korkean tason ryhmä tai sääntelyneuvosto toteuttavat II osaston mukaiset toimenpiteet Euroopan komission ehdotuksesta. Euroopan komissio voi muuttaa ehdotustaan tai peruuttaa sen milloin tahansa toimenpiteiden toteuttamiseen johtavan menettelyn aikana.

80 artikla

Kullakin sopimuspuolella on yksi ääni.

81 artikla

Ministerineuvosto, pysyvä korkean tason ryhmä tai sääntelyneuvosto tekee päätöksensä annettujen äänten enemmistöllä.

III LUKU – III OSASTON MUKAISET TOIMENPITEET

82 artikla

Ministerineuvosto, pysyvä korkean tason ryhmä tai sääntelyneuvosto toteuttavat III osaston mukaiset toimenpiteet osapuolen tai sihteeristön ehdotuksesta.

83 artikla

Ministerineuvosto, pysyvä korkean tason ryhmä tai sääntelyneuvosto tekee päätöksensä kahden kolmasosan enemmistöllä annetuista äänistä, mukaan luettuna Euroopan komission puoltava ääni.

IV LUKU – IV OSASTON MUKAISET TOIMENPITEET

84 artikla

Ministerineuvosto, pysyvä korkean tason ryhmä tai sääntelyneuvosto toteuttavat IV osaston mukaiset toimenpiteet osapuolen ehdotuksesta.

85 artikla

Ministerineuvosto, pysyvä korkean tason ryhmä ja sääntelyneuvosto toteuttavat toimenpiteet yksimielisesti.

V LUKU – MENETTELYASIAKIRJAT

86 artikla

Menettelyasiakirjalla säännellään organisaatiota, talousarviota ja avoimuutta koskevia kysymyksiä, mukaan luettuna toimivallan siirtäminen ministerineuvostolta pysyvälle korkean tason ryhmälle, sääntelyneuvostolle tai sihteeristölle, ja sillä on sitova vaikutus energiayhteisön toimielimiin ja, jos menettelyasiakirjassa niin määrätään, osapuoliin.

87 artikla

Jollei 88 artiklassa toisin määrätä, menettelyasiakirjat annetaan tämän osaston III luvussa vahvistetun päätöksentekomenettelyn mukaisesti.

88 artikla

Menettelyasiakirja, jolla sihteeristön johtaja nimitetään 69 artiklan mukaisesti, hyväksytään yksinkertaisella enemmistöllä Euroopan komission ehdotuksen pohjalta. Talousarviokysymyksiä koskevat 73 ja 74 artiklan mukaiset menettelyasiakirjat hyväksytään yksimielisesti Euroopan komission ehdotuksen pohjalta. Menettelyasiakirjat, jolla toimivaltaa siirretään sääntelyneuvostolle 47 artiklan c alakohdan mukaisesti, hyväksytään yksimielisesti osapuolen tai sihteeristön ehdotuksen pohjalta.

VII OSASTO – PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA RIITOJENRATKAISU

89 artikla

Osapuolet panevat niille osoitetut päätökset täytäntöön kansallisessa oikeusjärjestelmässään kyseisessä päätöksessä vahvistetun ajan kuluessa.

90 artikla

1. Jos osapuoli ei noudata sopimuksessa asetettua velvoitetta tai ei pane sille osoitettua päätöstä täytäntöön vaaditussa ajassa, asia voidaan saattaa ministerineuvoston käsiteltäväksi jonkin osapuolen, sihteeristön tai sääntelyneuvoston perustellusta pyynnöstä. Yksityiset elimet voivat esittää sihteeristölle kanteluja.

2. Asianomainen osapuoli voi esittää huomautuksia vastauksena vaatimukseen tai kanteluun.

91 artikla

1. Ministerineuvosto voi todeta, että osapuoli on laiminlyönyt velvoitteensa. Ministerineuvosto tekee päätöksensä:

a) yksinkertaisella enemmistöllä, jos rikkominen liittyy II osastoon;

b) kahden kolmasosan enemmistöllä, jos rikkominen liittyy III osastoon;

c) yksimielisesti, jos rikkominen liittyy IV osastoon.

2. Ministerineuvosto voi myöhemmin päättää yksinkertaisella enemmistöllä kumota tämän artiklan mukaan tehdyn päätöksen.

92 artikla

1. Ministerineuvosto voi osapuolen, sihteeristön tai sääntelyneuvoston pyynnöstä yksimielisellä päätöksellä todeta, että osapuoli on laiminlyönyt vakavasti ja jatkuvasti tämän sopimuksen mukaiset velvoitteensa, ja se voi pidättää väliaikaisesti tietyt tästä sopimuksesta johtuvat asianomaiselle osapuolelle kuuluvat oikeudet, kuten äänestysoikeuden ja oikeuden osallistua kokouksiin tai tässä sopimuksessa määrättyihin mekanismeihin.

2. Ministerineuvosto voi myöhemmin päättää yksinkertaisella enemmistöllä kumota tämän artiklan mukaan tehdyn päätöksen.

93 artikla

Tehdessään 91 ja 92 artiklassa tarkoitettuja päätöksiä ministerineuvosto ei ota huomioon asianomaisen osapuolen edustajan ääntä.

VIII OSASTO – TULKINTA

94 artikla

Toimielimet tulkitsevat tässä sopimuksessa käytetyt termit ja muut käsitteet, jotka on johdettu Euroopan yhteisön oikeudesta, Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti. Jos näiden tuomioistuinten tulkintaa ei ole saatavissa, ministerineuvosto opastaa tämän sopimuksen tulkinnassa. Se voi siirtää tämän tehtävän pysyvälle korkean tason ryhmälle. Opastus ei sido yhteisöjen tuomioistuimen tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen myöhempää tulkintaa yhteisön säännöstöstä.

IX OSASTO – OSANOTTAJAT JA TARKKAILIJAT

95 artikla

Mikä tahansa Euroopan yhteisön jäsenvaltio voi ministerineuvoston pyynnöstä olla edustettuna ministerineuvostossa, pysyvässä korkean tason ryhmässä ja sääntelyneuvostossa osanottajana 48, 54 ja 59 artiklassa vahvistetuilla ehdoilla, ja sillä on oikeus osallistua ministerineuvoston, pysyvän korkean tason ryhmän, sääntelyneuvoston ja foorumien keskusteluihin.

96 artikla

1. Ministerineuvosto voi naapurimaana olevan kolmannen maan perustellusta pyynnöstä yksimielisesti hyväksyä kyseisen maan tarkkailijaksi. Moldova hyväksytään pyynnöstä tarkkailijaksi, jos pyyntö esitetään ministerineuvostolle kuuden kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

2. Tarkkailijat voivat osallistua ministerineuvoston, pysyvän korkean tason ryhmän, sääntelyneuvoston ja foorumien kokouksiin osallistumatta kuitenkaan keskusteluihin.

X OSASTO – SOPIMUKSEN KESTO

97 artikla

Tämä sopimus on tehty kymmeneksi vuodeksi sen voimaantulopäivästä lukien. Ministerineuvosto voi yksimielisellä päätöksellä pidentää sen kestoa. Jos tällaista päätöstä ei tehdä, sopimus voi edelleen olla voimassa niiden osapuolten välillä, jotka ovat äänestäneet sopimuksen pidentämisen puolesta, jos niiden lukumäärä oli vähintään kaksi kolmasosaa energiayhteisön osapuolista.

98 artikla

Osapuoli voi vetäytyä tästä sopimuksesta ilmoittamalla siitä kuusi kuukautta etukäteen sihteeristölle.

99 artikla

Kun liittyvästä osapuolesta tulee Euroopan yhteisön jäsen, kyseisestä osapuolesta tulee osanottaja 95 artiklan mukaisesti.

XI OSASTO – TARKISTAMINEN JA LIITTYMINEN

100 artikla

Ministerineuvosto voi jäsentensä yksimielisellä päätöksellä:

i) muuttaa I–VII osaston määräyksiä;

ii) päättää panna täytäntöön muita verkkoenergiaan liittyviä yhteisön säännöstön osia;

iii) ulottaa tämän sopimuksen koskemaan muita energiatuotteita ja energian kantajia tai muita keskeisiä verkkoinfrastruktuureja;

iv) hyväksyä uuden osapuolen liittymisen energiayhteisöön.

XII OSASTO – LOPPU- JA SIIRTYMÄMÄÄRÄYKSET

101 artikla

Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta sellaisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka johtuvat sopimuspuolen ennen tämän sopimuksen allekirjoittamista tekemistä sopimuksista, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 102 ja 103 artiklan soveltamista. Siltä osin kuin tällaiset sopimukset eivät ole sopusoinnussa tämän sopimuksen kanssa, asianomaiset sopimuspuolet toteuttavat viimeistään yhden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä kaikki aiheelliset toimenpiteet todettujen ristiriitojen poistamiseksi.

102 artikla

Mitkään tämän sopimuksen mukaiset velvollisuudet eivät rajoita Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen mukaan voimassa olevia osapuolten oikeudellisia velvollisuuksia.

103 artikla

Tämä sopimus ei vaikuta sellaisen sopimuksen mukaisiin velvollisuuksiin, jonka Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot ovat tehneet jonkin sopimuspuolen kanssa. Tämä sopimus ei vaikuta sitoumuksiin, jotka on tehty Euroopan unionin jäsenyyttä koskevien neuvottelujen yhteydessä.

104 artikla

Puheenjohtajana toimimisen vuorojärjestys määritellään vuonna 2003 tehdyn Ateenan yhteisymmärryspöytäkirjan[6] mukaisesti siihen asti, kun 50 artiklassa tarkoitettu menettelyasiakirja on annettu.

105 artikla

Osapuolet hyväksyvät tämän sopimuksen sisäisten menettelyjensä mukaisesti.

Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona Euroopan yhteisö ja kuusi sopimuspuolta ovat ilmoittaneet tätä varten tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen.

Ilmoitus lähetetään Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle, joka on tämän sopimuksen tallettaja.

Asianmukaisesti valtuutetut edustajat ovat tämän vakuudeksi allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

[6] Kaakkois-Euroopan alueellisia energiamarkkinoita ja niiden integroimista Euroopan yhteisön energian sisämarkkinoihin koskeva yhteisymmärryspöytäkirja, joka allekirjoitettiin Ateenassa 8 päivänä joulukuuta 2003.

LIITE I

KESÄKUUN 26 PÄIVÄNÄ 2003 ANNETTUJEN EY:N DIREKTIIVIEN 2003/54 JA 2003/55 JA EY:N ASETUKSEN N:O 1228/2003 TÄYTÄNTÖÖNPANOAIKATAULU

1. Jollei jäljempänä olevasta 2 kohdasta ja tämän sopimuksen 24 artiklasta muuta johdu, kukin sopimuspuoli panee kahdentoista kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta täytäntöön:

   i) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 26 päivänä kesäkuuta 2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/54/EY;

   ii) maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 26 päivänä kesäkuuta 2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/55/EY;

   iii) verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävässä sähkön kaupassa 26 päivänä kesäkuuta 2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1228/2003.

2. Kunkin sopimuspuolen on varmistettava, että Euroopan yhteisön direktiiveissä 2003/54/EY ja 2003/55/EY tarkoitettuja vaatimukset täyttäviä asiakkaita ovat:

   i) 1 päivästä tammikuuta 2008 alkaen kaikki muut kuin kotitalousasiakkaat; ja

   ii) 1 päivästä tammikuuta 2015 alkaen kaikki asiakkaat.

LIITE II

YMPÄRISTÖÄ KOSKEVAN YHTEISÖN SÄÄNNÖSTÖN TÄYTÄNTÖÖNPANOAIKATAULU

1. Tämän sopimuksen tullessa voimaan kukin sopimuspuoli panee täytäntöön tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27 päivänä kesäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 3 päivänä maaliskuuta 1997 annetulla neuvoston direktiivillä 97/11/EY ja 26 päivänä toukokuuta 2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/35/EY.

2. Kukin sopimuspuoli panee viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2011 täytäntöön tiettyjen nestemäisten polttoaineiden rikkipitoisuuden vähentämisestä ja direktiivin 93/12/ETY muuttamisesta 26 päivänä huhtikuuta 1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/32/EY.

3. Kukin sopimuspuoli panee viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2017 täytäntöön tiettyjen suurista polttolaitoksista ilmaan joutuvien epäpuhtauspäästöjen rajoittamisesta 23 päivänä lokakuuta 2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/80/EY.

4. Tämän sopimuksen tullessa voimaan kukin sopimuspuoli panee täytäntöön luonnonvaraisten lintujen suojelusta 2 päivänä huhtikuuta 1979 annetun neuvoston direktiivin 79/409/ETY 4 artiklan 2 kohdan.

LIITE III

EY:n perustamissopimuksen 81 artikla

1. Yhteismarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla, ja erityisesti sellaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat:

a) joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja;

b) joilla rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa, markkinoita, teknistä kehitystä taikka investointeja;

c) joilla jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä;

d) joiden mukaan eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin sovelletaan erilaisia ehtoja kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla;

e) joiden mukaan sopimuksen syntymisen edellytykseksi asetetaan se, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

2. Tämän artiklan mukaan kielletyt sopimukset ja päätökset ovat mitättömiä.

3. Voidaan kuitenkin julistaa, että 1 kohdan määräykset eivät koske:

- yritysten välistä sopimusta tai yritysten välisten sopimusten ryhmää,

- yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yritysten yhteenliittymien päätösten ryhmää,

- yhdenmukaistettua menettelytapaa tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmää,

joka osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä jättäen kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä:

a) asettamatta asianomaisille yrityksille rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi;

b) antamatta näille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita.

EY:n perustamissopimuksen 82 artikla

Yhteismarkkinoille soveltumatonta ja kiellettyä on yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Tällaista väärinkäyttöä voi olla erityisesti:

a) kohtuuttomien osto- tai myyntihintojen taikka muiden kohtuuttomien kauppaehtojen suora tai välillinen määrääminen;

b) tuotannon, markkinoiden tai teknisen kehityksen rajoittaminen kuluttajien vahingoksi;

c) erilaisten ehtojen soveltaminen eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla;

d) sen asettaminen sopimuksen syntymisen edellytykseksi, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 1 ja 2 kohta

1. Jäsenvaltiot eivät toteuta eivätkä pidä voimassa mitään toimenpidettä, joka koskee julkisia yrityksiä taikka yrityksiä, joille jäsenvaltiot myöntävät erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia ja joka on ristiriidassa tämän sopimuksen, etenkin sen 12 ja 81-89 artiklan määräysten kanssa.

2. Yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sekä fiskaalisiin monopoleihin sovelletaan tämän sopimuksen määräyksiä ja varsinkin kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa yhteisön etujen kanssa

EY:n perustamissopimuksen 87 artikla

1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

2. Yhteismarkkinoille soveltuu:

a) yksittäisille kuluttajille myönnettävä sosiaalinen tuki, joka myönnetään harjoittamatta syrjintää tuotteiden alkuperän perusteella;

b) tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi;

c) tuki sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut, jos tuki on tarpeen jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi.

3. Yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää:

a) tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma;

b) tukea Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen;

c) tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla;

d) tukea kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä yhteisössä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla

e) muuta tukea, josta neuvosto päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta.

LIITE IV

OSALLISTUMINEN TALOUSARVIOON[7]

Osapuolet	Rahoitusosuus prosentteina
Euroopan yhteisö	91,2 %
Albanian tasavalta	0,1 %
Bulgarian tasavalta	1 %
Bosnia ja Hertsegovina	0,3 %
Kroatian tasavalta	0,5 %
Entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia	0,1 %
Montenegron tasavalta	0,1 %
Romania	2,1 %
Serbian tasavalta	0,7 %
Turkin tasavalta	3,8 %
Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikainen Kosovon-siviilioperaatio	0,1 %

[7] [Jos Turkin tasavalta ei allekirjoita sopimusta, taulukko päivitetään matemaattisesti seuraavilla luvuilla: ”Euroopan yhteisö (94,9 %), Albanian tasavalta (0,1 %), Bulgarian tasavalta (1 %), Bosnia ja Hertsegovina (0,3 %), Kroatian tasavalta (0,5 %), entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia (0,1 %), Montenegron tasavalta (0,1 %), Romania (2,2 %), Serbian tasavalta (0,7 %), Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikainen Kosovon-siviilioperaation (0,1 %)”.]